

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

18:de årg. 1922.

N:r 8. Augusti.

Pris 25 öre.

IDÉ OCH VERKLIGHET.

De stora idéerna ha fått bryta fram genom ett intensivt motstånd.

Idéernas män ha fängslats, straffats, berövats hem och fosterland, bränts å bål. Vi kunna måhända aldrig fullt uppskatta att det funnits män, som "tänkt den nya tidens tankar, högt och modigt förkunnat deras sanning och älskat sanningen mer än livet".

När en senare tid funnit, att dessa banbrytare haft rätt — beklagar man deras öde, men detta öde har drabbat alltför många av dem, som sökt rubba på gamla rotfästa åskådningar.

Det var förgångna tiders sätt att reagera mot vad nytt var och man oskadliggjorde väl personen — men idén en gång väckt kunde inte ens elden förtära, den var odödlig och lever.

Vår tid har väl kommit något längre, vi fängsla inte någon människa för en ny idé. Ja, säg det — men bränna göra vi i alla händelser inte. Det finns andra medel, som äro nästan lika verk samma, polemiken, överlägsenheten, hänet och löjet, man kan ju t. o. m. tuga ihjäl en sak hur god eller rättvis den än i och för sig kan vara.

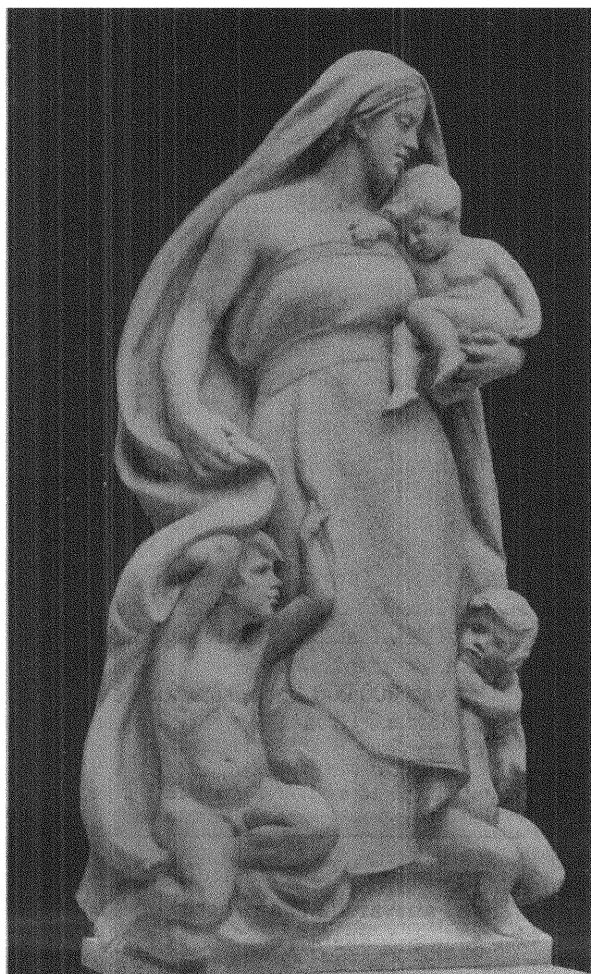
Och lidelserna kunna komma i svallning. Som nu.

Vi ha en fråga föreliggande till lösning inom den närmaste tiden i vårt land, som — djupt ingripande som den är i den enskildes liv — har förmått sätta känslorna i brand.

Det är den förestående folkomröstningen och det eventuellt därav följande rusdrycksförbudet.

Tusentals och hundratusentals av män och kvinnor ha omfattat idén

om ett rusdrycksbefriat land, arbetat för denna idé årtionde efter årtionde, utan att kunna förutse när tanken skulle kunna förverkligas, men arbetat

Skulptur av C. J. Allen.

hoppfullt likaväl — mot vana n att använda rusdrycker, som egentligen inte har annan grund eller annat för svar — än att det är en gammal vana.

Den som aldrig lärt känna livet annat än som ett sällskapsnöje, där stimulansen utgöres av sprit, hur skulle den kunna förstå de djupa orsaker,

som tvingat fram nykterhetsarbetet, att det varit alla dessa erfarenheter från livet i vardagslag, medkänslan med de olyckliga, som sporrat till arbetet, och att det är samma erfarenheter — men icke förbudet för dess egen skull — som ligger till grund för förbudskravet.

Nu stå vi inför ett indirekt avgörande genom folkomröstningen. Visserligen mäts och vägas möjligheterna för och emot redan nu; det är en rådgivande omröstning, och därmed dess betydelse som grund för ett förbud så svag som möjligt, säga rusdrycksbrukets försvarare, men detta hindrar troligen icke, att om omröstningen skulle giva ett negativt resultat, motståndarna till förbudet skulle utnyttja detta till det yttersta.

Det är första gången en folkomröstning tillämpas i vårt land och det är vars och ens plikt att rösta under socialt ansvar.

De arbetande grupperna — den ena som önskar se sitt mångåriga arbete bära frukt genom rusdrycksförbudet, och den andra gruppen, som vill ha sina vanor i fred, ha redan iklätt sig ansvaret för sin propaganda och för sin röstning — men ännu finnas så många "neutrala", tveksamma och likgiltiga, som också borde betänka att den dag

vi lägga vårt ja eller nej i rösturnan, eller sitta hemma, den dag ha vi många, många människoöden i våra händer och vi rösta inte endast om en smakfråga.

Det är tusentals småtingar, indirekta offer för rusdrycksmissbruket, vars framtid vi skola avgöra med vår röst.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. Allm. Tel. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnr. 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-Dem. Kvinnoförbund: Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Det är tusenden av hem, som skola återställas till hem om vi rösta ja.

Det har lyckats den segrande demokratin att på många områden bryta med gamla fördomar och gamla traditioner. Arbetarörelsen och nykterhetsrörelsen följdes åt under många år som två trofasta kamrater, fostrande såväl varandra som de skaror, som fylkade sig inom de olika organisationerna, till samhörighet och socialt ansvar. Till samma mål: Högsta möjliga lycka för största möjliga flertal människor, och till en högre kultur, syftade båda.

Med nästan våldsam kraft slungades ut parollen: "Bort med rusdryckerna!" Det var en av de fjättrar, som först borde lösas. Men ropet förklingade ohört. Fjättrarna äro ännu olösta. Nu har vårt lands röstberättigade män och kvinnor att genom stark uppslutning den 27 augusti visa genom sin röstning vad den verkliga folkmeningen vill i denna fråga.

Äger icke även vår tid de stora personligheter, som äro villiga att offra sitt eget för framtidens skull.

Jag har just framför mig Ellen Keys hälsning till förra numret av Morgonbris. Så oväntat den hälsningen kom, var den som en fridsröst mitt i stridslarmet, så likt Ellen Key — god och storsint. Tusen tack Ellen Key för de orden.

Endast några veckor återstå nu till den stora röstningsdagen. Efter allt

Skolförhållanden i Amerika.

Föredrag hållet av Överlärare fröken Math. Holmgren i Malmö, vid Skånes soc.-dem. kvinnodistrikts upplysningskurs i februari 1922.

(Forts. fr. föreg. n:r.)

Det låter, som om det vore inlärt, men så var ej förhållandet. Föreståndarinnan, miss Shaw, har utmärkt löst uppgiften, att, som hon själv säger, "arrange the work so that young people are standing on tiptoe with eagerness to be a part of any given work".*

Varje enskild stat inom U. S. A. har bestämmanderätt angående sitt skolväsen. En ganska stor olikhet är helt naturligt därför rådande både med avseende på den tid för skolplikter omfattar undervisningsmetoder och skolornas utveckling i allmänhet. Gemensamt för dem alla är dock den demokratiska andan, som genomsyrar hela skolväsendet, och som gör, att skolan bäres upp av hela folkets intresse. U. S. A. är framförallt barnens och ungdomens land, och vad som offras på dessa kategorier, offras med glädje.

Enligt en uppgift hämtad från "Childrens bureau of United states department of labor" ha fem av U. S. A:s stater skolplikten utsträckt till 18-års åldern, två till 17, trettiotvå intill 16, en till 15, sex jämte the district of Columbia till 14 och en till 12 års ålder. Men från denna skolplikt beviljas undantag efter mycket olika principer. "Olyckligtvis", säger byrån, "är mängden av dem, vilka erhålla tillstånd att avgå före den lagstadgade skolålderns uppnående, så stor, att den i mycket hög grad gör lagen ineffektiv. The board of Education i Washington, som har att undersöka, handla och lämna uppgifter ang. undervisningsväsendet i U. S. A., strävar också efter att få fram mer enhetlighet i det samma.

Det var 900,000 barn, som mötte upp, då skolorna i Great Newyork öppnades

* "Att ordna arbetet så, att unga människor stå på tå av iver för att få hjälpa till med det."

det arbete, som vi nedlagt för att väcka ansvars känslan hos varje medborgare och för att mana fram röstberättigade män och kvinnor till rösturnorna, och hur än röstningen utfaller ett skola vi alltid minnas: Idén skall leva, utvecklingen skall föra oss allt längre framåt, och så visst som det är en god sak vi arbetat för och de bästa bevekelsegrunder manat oss till detta arbete, så skola vi kunna upprepa och kanske få rätt, att utvecklingen "rör sig" framåt.

A. Ö.

och tidningarna hade ganska mycket att tala om huru pass dåligt utrustad staden var, då det gällde att bereda plats för denna väldiga skara. Omkring 90,000 barn måste under innevarande läsår undervisas på s. k. halvtimme på grund av vederbörandes oförmåga att skaffa tillräckligt med skolhus. Newyorks skolväsen betecknades som "a complete failure" för borgmästare Hylan, som ytterst var ansvarig för skolbyggnadsförhållandena. En av stadens tidningar skrev bland annat: "Newyork är rikt nog att ha de bästa skolor i världen och tillräckligt av dem för att uppfostra alla sina barn. Men så länge stadens skolväsende är beroende av politiken, så länge komma dåliga skolförhållanden att finnas. Därför: "Take the schools out of politics".* Det var lösensordet. Sedan undervisningen pågått ungefär tre veckor, anordnades en s. k. föräldrarnas vecka, the parents week, då genom pressen och genom brev skrivna av barnen under vederbörande lärs ledning, föräldrar och målsmän inbjödos att besöka skolan för att bese skollokaler, — åhöra undervisningen och vara i tillfälle att framställa sina önskemål i olika avseenden. Denna föräldravecka — ej den första i sitt slag — var mycket uppskattad och hade säkerligen stor betydelse för främjandet av gott samarbete mellan hem och skola.

I samtliga skolor jag besökte omfattade den egentliga folkskolan — the Public school — åtta klasser. Undervisningstiden upptog fem timmar pr dag, i regel från 9—12 samt 1—3. Lördagen var allmän lovdag. Somliga skolor hade samundervisning, andra voro avsedda för uteslutande gossar eller flickor. Vid gosskolorna fanns manlig överlärare, vid samskolorna oftast kvinnlig och vid flickskolorna tjänstgjorde endast kvinnor. Disciplinen var utmärkt och ordningen den allra bästa, detta i trots av eller kanske rättare därför att kroppsgymnastik var förbjuden. Vid olika tillfällen frågade jag lärarinnor, som undervisade i de högsta gossklasserna, om det ej var svårighet med disciplinen, helst i klasser, där en del emigrantbarn funnos, pojkar, vars ålder kunde uppgå till inmot 17 år. Svaret blev alltid, att det inte var förenat med någon som helst svårighet. Tvärtom. De större pojkar voro i regel lättare att handskas med än de mindre. Man värdjade till deras hederskänsla, till kamratan i klassen, och att uppföra sig ohöviskt mot en "lady" skulle omöj-

* "Tag bort politiken från skolorna."

ligt fallit dem in. De voro redan små gentleman. Man skulle vara glad om något mer av den hyvsning och den takt i uppträdande mot såväl lär. som besökande kom till synes hos våra egna gossar i motsvarande ålder. Säkerligen hade lär. vid ordningens upprätthållande en utmärkt hjälp i klassens förtroendemän, till vilka utsågos de bäst begåvade och harmoniskt utvecklade bland ungdomarna, präktiga pojkar, som nog, om det gällde, visste lämpligaste sättet att försvara och värna om klassens heder. Denna solidaritetskänsla, som syftar till lyftning av hela klassen, är något särskilt utmärkande för de amerikanska skolorna.

Genom hänvändelse till skolmyndigheterna i här förut nämnda städer hade jag erhållit uppgift på sådana skolor, där man var intresserad av nyare undervisningsmetoder, särskilt the project method, vilken syftar till att föra skolan närmare "livet".

På Newyorks stora bibliotek samt på biblioteket tillhörande "the board of education" i Washington hade jag tillfälle att taga del av den bästa litteraturen i nyssnämnda ämne. Många av U. S. A:s främsta pedagoger sysselsätta sig med lösningen av the project method. James Stockton, ph. dok., principal of State Normal school, California säger: "Det moderna perspektivet (outlook) för uppfostran är socialt. Den största anklagelsen gent emot den gamla skolan är att den är isolerad från livet. Kravet är, att skolan bereder för livet genom att exemplifiera detsamma."

Bland de skolor i Great Newyork, där jag hade tillfälle åhöra undervisningen, var det framförallt the Union Highe school, vacation & public school, belägen vid Hester & Essex street, som tillvann sig mitt intresse. En av lär. Miss Stove, vilken undervisade i biologi i high school, använde i stor utsträckning the project method. I regel brukade hon uppdelas klassen i mindre grupper, vilka hade att gemensamt lösa någon uppgift. Till skolan hörde ett rikhaltigt bibliotek, dit eleverna hänvisades för att taga reda på nödig litteratur, göra experiment och nedskrivna de iakttagelser, de gjort. I samma skola besökte jag en flickklass, som tillhörde the vacation school, och vilken under tre månaders tid hade att studera ämnet "Novelty", här lika med konsten att med enkla medel inreda ett hem praktiskt och smakfullt. Lektionerna, vilka uppbyros av elevernas synnerliga intresse, omfattade allt, som hörde till ett hems inredning: Möbler, konstalster, kläder m. m., allt med utgång från verkliga livet och demonstrerat på det mest praktiska sätt. Var och en elev hade att lämna en teckning av det tänkta "rummet", uppgiva dess dimensioner, plats för fönster och dörrar, möblernas anordning m. m. Val av tapeter, mattor,

draperier och anordningen av de senare var föremål för diskussion, liksom även rummets ventilation flitigt "ventilerades". Hemmets ekonomi gav uppslag till synnerligen givande lektioner.

I Washington besökte jag bland andra skolor Franklin school, där jag i klass 6 kunde glädja mig åt att finna P. R. tillämpad, särskilt i geografi.

Lär. ville klargöra transportens betydelse för landets utveckling. Det gällde då för henne att lära eleverna känna olika transportmedel, transportens förhållande till industrien samt dess betydelse med avseende på landets ställning till främmande stater. Dessa lektioner avsågo framförallt att utveckla barnens omdöme, initiativ och organisationsförmåga.

Eleverna hade samlat material från böcker, tidskrifter och tavlor. De hade fått anordna en utställning. En del föremål hade de själva förfärdigat, annat var hämtat från deras leksaksskåp. Utställningen visade transportmedlens utveckling från de primitivaste till de mest sammansatta.

I små häften fingo de lämna redogörelse för sin uppfattning ang. dessa ting.

I en annan klass i samma skola fingo barnen på ett praktiskt sätt omsätta sina tankar gentemot mindre lyckligt lottade kamrater. En av lär. hade just talat med eleverna i en 4-klass om de sjuka små barnen, som voro intagna på vårdanstalterna, då en av gossarna föreslog, att man i klassen skulle få göra små leksaksdjur och sända till de stackars sjuka barnen för att glädja dem. Av överlär. på skolan fingo barnen material, papp och färger. Jag låter en liten gosse, som tillhörde klassen, berätta om saken. "We cut out the animals first and gave them a coat of white point. After that dried in well I painted mine brown as it was a bear. Then I made a stand for it using checkers for wheels I painted the stand orange and the wheels blue. — Then we had an exhibition showing the different things that the children made. After this they were send to the childrens hospital to help make them happy.* — Var inte detta en lektion bättre än mängden för att lära barnen glädjen i att hjälpa och giva.

År 1920 högtidlighölls överallt i U. S. A. de 300 år, som förflutit sedan "pilgrimerna" landade. Skolorna voro ivriga att giva barnen en så åskådlig bild som möjligt av tilldragelsen ifråga. Ännu hade man kvar anordningar därifrån, och barnen talade med förtjusning därom. I ett rum såg jag ett

* Fri översättning: "Vi klippte ut djur och gävo dem olika färg. Jag målade mitt brunt, eftersom det var en björn. Sedan gjorde jag en ställning för det. Jag använde små märken som hjul. Jag målade ställningen gul och hjulen blåa. Sedan hade vi en utställning för att visa, vad barnen gjort. Därefter skickades sakerna till barnsjukhuset för att glädja de små."

väldigt bord, där man byggt upp staden Plymouth, sådan den sett ut någon tid efter sedan pilgrimerna slagit sig ned i denna trakt. I "hamnen" låg "Mayflower", det mångbesjungna fartyg, som fört de tappra till den nya världen, och därutanför höjde sig "Plymouth rock".

Bland skolor i Boston hade särskilt rekommenderats Well school, belägen i West Boston i ett judedistrikt. Det var en flickskola. Mer än 90 % av eleverna tillhörde den judiska nationaliteten. Det var väluppfostrade, vakna, intelligenta barn, de flesta från väl-situerade hem. I en av de högre klasserna, 7 kl., hade jag tillfälle övervara en dramatiserad framställning av hur Columbus upptäckte Amerika. En grupp av flickorna hade gemensamt utarbetat styckets innehåll med den största möjliga hänsyn till historisk trohet. De sceniska anordningarna voro synnerligen enkla — det ersattes av barnens livliga fantasi — men intensiteten i framställningen såväl som klassens intresse lämnade intet övrigt att önska. Columbus var verkligen levandegjord såsom ingen lektion skulle kunna ha gjort honom.

I samma skola åhörd jag en lektion i litteraturhistoria. Ett av Kiplings högstämde poem, skrivet med anledning av en minnesfest, var ämnet för densamma. En av eleverna ledde lektionen. Med naiva men gripande ord framställde hon de tankar, diktens innehåll väckt hos henne, en framställning, som formade sig till en vidräkning med gud "Mammon". Samtliga åhörare, kamraterna, klassl. och jag voro djupt gripna och jag måste beklaga att inte de äldre bland barnens trosfränder voro tillstädes. Det var en lektion, skriven som för att blotta intigheten i deras strävanden och det av en, som tillhörde deras eget kött och blod.

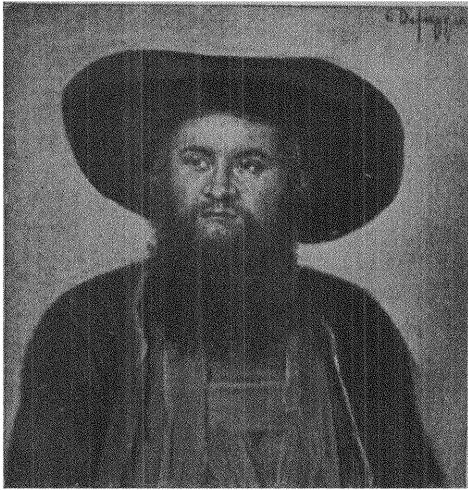
I de flesta skolor jag besökte fanns en stor samlingshall, som flitigt användes. Hit voro kinematografforeställningarna förlagda, och deras betydelse för undervisningen var utomordentligt stor.

En gång i veckan hölls "assembly", möte, efter omväxlande program. I Brooklyn hade jag tillfälle övervara ett dylikt möte i bue Public school 60 st., en gosskola. Det var terminens första och därför hållet under synnerligen högtidliga former. Endast de högre klasserna voro tillstädes, men efter den skulle de yngre årsklasserna ha sin sammankomst. Dessa möten blevo emellertid särskilt betydelsefulla i sådana skolor, där eleverna aktivt deltog i uppgörandet av program för desamma, och detta var ej ovanligt. Uppgiften växlade mellan olika klasser och grupper inom desamma. "The Assembly" åsyftade framförallt att hos skolans "invånare" väcka gemensamhetskänslan, solidariteten, till liv. (Forts. å sid. 12.)

Andreas Hofer.

Tyrolarnas avgud och hjälte.

Av Linda Öberg.

Tyrolarens dräkt, den stora, svarta hatten prydd med blommor och kanske en madonnabild i pärlarbete eller målad; den urblekta, gulgröna rocken, röd skjorta och gröna hängslen, skinnbyxor och stövlar, lever kvar än i dag med smärre förändringar. Små pojkar, som nätt kunna gå ha sin käcka fjäder i hatten, och magra, brunsvarta gubbar gå i knäbyxor med nakna knän. Folket känner, att dräkten har anor och byter i vissa trakter ej ut den mot civilisationens långbyxor och färglösa tråkighet. På Hofers tid visste man ej av annat än tyrolerdräkten. Som bilden visar honom, så gingo männen klädda. Det fria bergsfolket hade under 450 år av slapp österrikisk överhöghet styrt sig självt, laglydigt betalat sina skatter och varit Österrikes bästa stöd mot kejsaren och de ständigt trätande italienska småstaterna.

Så kom franska revolutionen, Napoleon och kejsardömet. Allerövrarens glupskhet kände inga gränser. Det lilla Bajern, där ett modigt folk tvangs gå i den hänsynslöse korsikanens ledband, fick i uppdrag att "förvalta" Tyrolen. På den tiden hade nästan var monark en orubblig tro på sitt gudomliga ursprung. Efter hans vilja eller nyck skulle hundraåriga sedvänjor, djupt rotad religiös ritual, folkstro o. s. v. med ens omskapas. På tyrolarna lades skatter, som drevo bönderna från hus och hem, så att dalarna lågo öde och vingårdarna förföllo. Prästerna fingo ej mer välsigna vallfartsorter, ej hålla midnattsmässor, ej giva döende sakramenten. Man var kantänka, så "upplöst" efter 1789, att man stolt förkastade allt överjordiskt och uteslutande litade till sitt eget storartade "sunda förnuft". Men tyrolska bönder hade ej brytt sig om någon revolution. De hade sin goda, kärnsunda religion i behåll. Deras avsatta och landsförvisade

präster höllo sina mässor i vildskogen och utsatte sig för livsfara genom att smyga till döende med sakramenten. Och i de långmodiga, genomhederliga tyrolarnas hjärtan grodde det hatets och hänförelsens frö, som skulle ge upphov till ett av detta beundransvärda folks mest gripande tragedier.

Sitter man, som jag, någonstades på ett berg i det sköna landet och ser ut över fjällvidder, där gröna ängar och kyrkbyar gå ända upp mot snögränsen, där kastanjeskogar och vinplanteringar omväxlande med bok, björk, gran och tall kläda bergen mellan forsande bäcksprång och blommande slutningar, stiger det en oemotståndligt kvävande omstrupen: Vad är då människan för ett vidunder, som kan systematiskt slå och mörda sitt eget släkte och låta krigets fasor draga fram genom själva paradiset? På den ängen, där nere, femhundra fot under berget, där jag sitter, mottog Hofer och hans passeirare döds-sakramentet ur sina bortjagade prästers händer. Där knäböjde medelålders män och ynglingar med den stora hatten tryckt mot bröstet, lyssnande till de uppmuntrande orden, kanske litet var med bävande hjärta för denna frihetskamp av ett bondefolk mot allerövrarens tiotusental.

Genom dessa blommande dalar från Innsbruck över Brenner ned till Méran gick uppådet med hemliga budskap som en löpeld. Ingen blev förrädare, alla voro eniga och trogna. Österrikes kojsare, tyrolarnas högt älskade Franz, underrättades och sände i rätta ögonblicket förstärkning, slag följde på slag, kvinnor deltog i striderna, barn användes som budbärare — frivilliga budbärare med större dödsförakt och mer hänförelse, än någon vuxen kunde visa.

Och själen i allt, den utmärkte anföraren, som tänkte på allt, förutsåg allt, ordnade slaglinjer och gjorde ekonomiska och strategiska uträkningar var bonden Andreas Hofer, som knappast kunde skriva och rakt inte stava och interpunktera.

I ett slag hade han återvunnit Tyrolen åt Österrike. Efter den sista, avgörande striden i Innsbruck inbjöds han som hedersgäst till österrikarnas segerbankett. Han infann sig i sin bondedräkt, utan tanke på sitt ringare, eller de förnäma herrarnas högre stånd. Som självägande bonde hade han alltid känt sitt värde lugnt och utan att jämföra sig med andra. Som ett lyckligt barn tog han emot lyckönsknin-garna och var så upptagen av att granska allt och alla — uniformer, betjän-ter, möbler, speglar — att han totalt glömde bort att äta. Men ingen skall

tro att Hofers sunda jämnvikt bragtes i olag av framgången! Han överlämnade åt österrikarna att skörda, vad han själv i möda sätt, och återgick som simpel bonde till sin gård, Sand.

Men lyckan vände sig från österrikarna. I Pressburg måste de ånyo avstå Tyrolen åt Napoleon, som sände sina generaler till Méran att grundligt göra upp affärerna med det "upproriska bergsfolket". Flyktingar begynte skocka sig åt Österrike, där de sökte huld och skydd. Blott Hofer och ett par andra läto ej övertala sig till flykt, och satte sig envist till motvärn, då vännerna nästan med våld ville föra bort dem. Till och med Hofers vän och närmaste vapenbroder, Speckbacher, hade tappat huvudet och sällade sig till flyktingarna. Men det berättas att den vagn, i vilken han satt, vid ett vadställe hejdades av en svartskäggig ryt-tare på en stor brun häst. Ryttaren hälsade ingen och såg åt ingen utom Speckbacher: Seppl, ropade han, Seppl, vad är det med dig? Är det inte bättre att dö bland dessa berg än att föras bort i skam och landsflykt? Vad har du sedan kvar? — Och Speckbacher hoppade ur vagnen och sprang fram till Hofer, gråtande av glädje över att en vilja, starkare än hans egen, givit honom åter hans mod att möta ödet.

Och än en gång skulle tyrolarna segra över fienden. Hur rörande och sorgligt ter sig icke deras segerjubel för den, som har historisk överblick och ser deras lilla skara av fattiga bönder mot de omgivande tiotusentalen, de oräkneliga napoleonska härarna, den outtömliga napoleonska börsen! Men de jublade!

Österrikarna voro maktlösa och fjärran, fransmännen fördrivna. Tyrolarna utropade som en man Andreas Hofer till regent. Men han var ovillig. I varje fall kunde han icke fatta, vad han hade att göra i residenset. Ett land kan väl styras var som helst, ansåg han. Och när han av praktiska skäl måste flytta från sin gård till residenset, utvalde han det minsta och enklaste rummet och envisades att hämta sin mat från ett närbeläget värdshus till fyrtio kreuzer om dagen! I sin obegripliga anspråkslöshet ville han på inga villkor "göra intrång" och hans största dag under regentskapet var den, då kejsar Franz sände honom en guld-kedja, som tacksamt erkännande av hans stora tjänster.

I något så fasansfullt och under alla omständigheter så brottsligt, som krig, är det för en tänkande människa omöjligt begripa, hur en segrare kan jubla. Ty segerjublet är dock en gravsång över mödrars söner, hustrurs män och barns fäder. Ofta, om ej alltid, har "fienden" lika goda skäl för striden som jag själv, och var och en åkallar sin gud i god tro på sin rättvisa sak. Andreas Hofer ville visserligen befria sitt folk från olidliga och obetal-

bara skatter — men han drevs till kamp också av ett långt starkare och ädlare motiv. Bajrarna hade förgripit sig på tyrolarnas religion. Dessa bergsbönder och vingårdsodlare ägde ännu primitivt, starkt och orubbligt, tron på skärseld och himmel och

Gården Sand i Passaier.

helvete. De erkände helgonens bemedling och trodde bokstaveligen och i allvarlig, outrotlig fromhet, att mässor, allmosor, vallfärder och sakrament byggde över dödens och förintelsens svalg en bro till de gyllene gatorna och skimrande änglarna i Paradis. Nu togo bajrarna i sin enfald allt detta från dem och följden blev deras hårdnackade uppror och många goda och präktiga mäns plycka och död.

Hofer hade varit stor i medgången. I de bittra misräkningarnas och olyckornas tid sviktade han icke. Men störst och ädlast framstår hans gestalt i fångenskapens, smälekens och dödens timmar.

Sin sista vinter levde han som flykting, jagad av fransmän och bajrare, ingen dag säker för upptäckt i en liten alphydda, dit hans trogna regelbundet buro mat och nyheter till honom. De sökte nu åter, ehuru förgäves, övertala honom till flykt. Kejsar Franz, som personligen var fästad vid Hofer, erbjöd sig att sörja för honom och hans familj, om han blott ville fly. Men allt förgäves. Sina små döttrar satte han i säkerhet, men hustrun och den tolvårige sonen ville ej lämna honom. Och en dag lyckades fransmännen genom att sätta ett högt pris på hans huvud få en man från orten att förråda hans fristad.

Det är nedslående att se hur fransmännen behandlade en sådan man som Hofer. Femtonhundra man sändes att tillfångataga honom, den ensamme, som av själskriser och umbäranden syntes halft bruten. De bakbundo honom, sletto hår ur hans skägg och huvud så att han blödde och hånade honom med att de ville ha dem som minne av den store upprorsgeneralen. Hustrun och sonen fingor ej ens taga på sig skorna utan fördes bundna som kreatur genom januarinatten, från alphyddan ned till Méran.

Ingen har mellan tillfångatagandets och dödens ögonblick sett Hofer svikta. De gångna årens strider, hopp, spänning och förtvivlan hade bragt honom därhän, att han nu i den djupa förnedringen och olyckan med stilla undergivenhet fann sig i sitt öde.

De franska soldaterna hade behandlat honom med all den råhet en obildad galler är mäktig, men för rättvisans skull måste jag tillägga, att de franska

generalerna blevo i högsta grad upprörda över fångarnas tillstånd och läto strängt straffa dem, som förgått sig mot Hofer och hans familj. Bisson, Baraguay och Beauharnais, ville, imponerade av Hofers lugn och kanske medvetna om hans stora personliga överlägsenhet, på allt sätt rädda honom. Han blev t. o. m. erbjuden frihet och förlåtelse, om han ville ingå i franska armén, och han förespeglades äran av att tjäna världens härskare, Napoleon. Men de förmådde ej ändra Hofer. Han förklarade öppet sin kärlek till Österrike och kejsar Franz. Då skrev Beauharnais — Napoleons styvson — till all-erövraren och bad för Hofer. Men Napoleon, som moraliskt stod alltför lågt att kunna uppskatta en motståndares ädelhet och storhet svarade kort: En krigsrätt för syns skull, men inom 24 timmar skall mannen vara död. — För att kunna bedöma Napoleon, behöver man endast jämföra Hofers och hans porträtt...

Hofers fångvaktare gjorde ständigt narr av honom och hans fromma vanor, men nådde därmed intet. Utan rädsla eller vrede lät han dem hållas. Han hade den långa vintern i alphyddan under gud vet hur många och långa nätter utkämpat striden med sig själv och var nu färdig med livet och oät-komlig för de vapen som vålla oss människor smärta och bedrövelse. Vid det sista avskedet förlorade hans arma hustru och son alldeles sin självbehärskning, men Andreas Hofer förblev lugn och talade övertygande och förtröstansfullt till dem. Ögonvittnen påstå, att hans anlete "lyste av Paradisets återglans", när han försäkrade dem, att den bästa gåvan för honom var döden. Här nere hade han ej kunnat rädda sitt älskade Tyrolen, men däruppe funnos Gud och de goda helgonen och nu skulle han personligen träda inför dem och framlägga Tyrolens (Forts. å sid. 11.)

Ett ord till de icke fanatiska kvinnorna.

Med synnerligen gott samvete kan man rösta mot förbudet av följande skäl:

1) För långt gående regleringar om vad man får göra och icke får göra omöjliggör den vissa individuella frihet, som måste finnas för att inom samhället skall bli trevnad. Att behärska sig av frihet och icke av tvång står dessutom moraliskt högre.

2) Alkoholen i sig självt, måttligt njuten, skadar icke. Där om vittnar en överväldigande majoritet av läkarna, liksom deras erfarenhet, som förtära sprit och vin och därför veta hur dessa drycker verka.

3) Missbruk av alkohol har det i Sverige införda restriktionssystemet i hög grad lyckats förminska, vartill säkerligen även bidragit lagen om internering av alkoholister.

4) Den numera rådande opinionen inom alla kretsar att missbruk av alkohol är människan ovärdigt kommer, förutom vad i punkt 3) framhållits, att leda därtill att missbruken kunna registreras såsom fullständiga undantag.

5) Ett förbud åter öppnar portarna för hembrännings och smugglingens elände. Alkohol, på detta sätt åtkomlig, kastar den tvångsabstinenta sig över med girigare och farligare begär än en ransonerad vara.

6) Ett förbud leder vidare till lagbrott, då en lag ej kan upprätthållas, som av stora massor av ett folk anses orättrådlig och enfaldig emedan andra medel finnas till missbrukens övervinande.

7) Ett förbud är till nytta huvudsakligast för samhällets sämre element, som på smygvägar göra sig vinning.

Anna Lindhagen.

Hofers tillfångatagande.

Om innebörden av riksdagens beslut i steriliseringsfrågan.

Av med. d:r Alfred Petré, överinspektör för sinnessjukvården.

Som bekant har årets riksdag beslutat en skrivelse till k. m:t med begäran om utredning, under vilka förutsättningar och i vilken ordning sterilisering av sinnesslöa, sinnessjuka och fallandesjuka må kunna företagas.

De uttalanden man hört om detta riksdagsbeslut ha gått i tvenne olika riktningar. Å ena sidan har — särskilt från juristhåll — givits uttryck åt den meningen, att den ifrågasatta åtgärden dock vore ett betänkligt ingrepp å den personliga integriteten. Å den andra sidan har man — icke minst från kvinnohåll — förebrått riksdagen att den icke gått nog långt, då den inskränkt kravet på utredning om sterilisering att gälla ovannämnda grupper av abnorma.

Vad förstnämnda mening beträffar, har den nog ofta haft sin grund uti en missuppfattning rörande den föreslagna åtgärdens karaktär, i det man föreställt sig, att det gällde borttagandet av själva könskörtlarna, ifråga om mannen alltså av testiklarna (vilken operation gemenligen benämnes kastration), ifråga om kvinnan av äggstockarna (s. k. ovariometri). Mot könskörtlarnas borttagande, som är den äldsta metoden för upphävande av fortplantningsförmågan, kunna i själva verket också berättigade invändningar göras, då ingreppet ofta för med sig svåra följsymtom på både det kroppsliga och psykiska området. Numera känner kirurgien emellertid andra och vida enklare steriliseringsmetoder. Hos mannen kan nämligen ofruktbarhet åstadkommas genom bortskärande av en del av sädesledaren på båda sidorna (vasektomi), hos kvinnan åter genom motsvarande ingrepp å äggledarna (tuberektomi). Dessa operationer äro i sig ofarliga och åstadkomma icke heller några följsymtom. Å andra sidan har steriliseringsmetoden ifråga icke någon inverkan på könsdriften eller på förmågan att tillfredsställa denna och hindrar således icke äktenskaplig sammanlevnad för vare sig kvinnan eller mannen, medan den dock helt och hållet omöjliggör fortplantning.

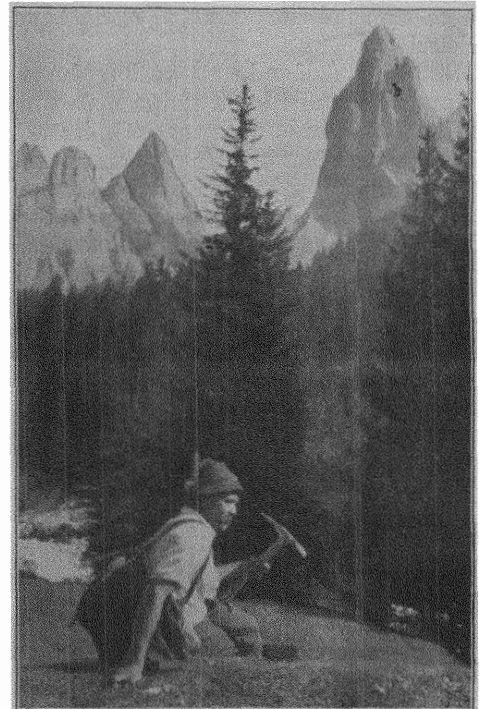
Sistnämnda förhållanden äro av stor betydelse för sådana fallandesjuka, som äro psykiskt normala. Även för dylika fallandesjuka gäller i de fall, där sjukdomen står på ärftlig grund, äktenskapsförbud. Visserligen har k. m:t rättighet att meddela dispens härifrån, men har sådan icke plägat beviljas i andra fall än där äktenskapet uppenbarligen måste bli barnlöst. I åtskilliga fall, där ansökan om

dispens från det för fallandesjuka gällande äktenskapsförbudet sålunda blivit avslagen, hava kontrahenterna emellertid redan haft barn tillsammans, och har det i dylika fall även förekommit, att de fortsatt att avla barn, trots det förbindelsen ej blivit legaliserad. Under nuvarande förhållanden kan den fallandesjuka visserligen förhindras att ingå äktenskap men icke att fortplanta sig. Då det emellertid är detta, som äktenskapslagen avser att förhindra, så kan man med skäl fråga sig, om det icke vore bättre att sterilisering av en fallandesjuk på hans egen begäran vore tillåten, så att han efter denna operations verkställande kunde få dispens från äktenskapsförbudet. Därmed vore det rashygieniska kravet att den fallandesjuka icke bör fortplanta sig tillgodosett, på samma gång denne icke behöfde bli utestängd från den äktenskapliga lyckan vid egen härd. För de psykiskt normala fallandesjuka skulle sålunda en lagbestämmelse, som medgäve frivillig sterilisering, bli av stor humanitär betydelse.

Övriga grupper, beträffande vilka sterilisering ifrågasatts, äro de sinnesslöa (även benämnda idioter) och de sinnessjuka. För båda dessa grupper av abnorma är även äktenskapsförbud stadgat. Vad då först beträffar de sinnesslöa, råder ännu stor brist på anstaltsplatser för sådana, varför kommunerna i varje fall tills vidare äro nödsakade att i stor utsträckning omhändertaga dem. Detta omhändertagande kan emellertid i allmänhet icke ske under sådana förhållanden, att möjligheten för att de få tillfälle till sexuellt umgänge kan uteslutas. Och om de sinnesslöa gäller ofta, att de fullständigt behärskas av sitt driftliv och icke bekymra sig det ringaste över att de sätta det ena barnet efter det andra till världen. Deras fruktsamhet är också ofta mycket stor. Och i sakens natur ligger, att den sinnesslöes barn ofta i mycket stor utsträckning även bli sinnesslöa eller på annat sätt abnorma, så att de falla samhället till last. Det är sålunda stora kostnader, som härigenom förorsakas samhället. Av stor betydelse är det därför, att de sinnesslöa förhindras att fortplanta sig. I och för sig saknar äktenskapsförbudet härutinnan all betydelse, då — med hänsyn till arten av de sinnesslöas psykiska defekt — ett lagbud icke kan hava något som helst inflytande på deras handlingar, och det allra minst inom det sexuella området. För förhindrande av de sinnesslöas fortplantning har man därför endast två vägar att välja: antingen att internera dem på an-

stalt eller att på operativ väg beröva dem fortplantningsförmågan. Många sinnesslöa äro ju under alla förhållanden i behov av anstaltsvård, men icke sällan skulle de sinnesslöa utan olägenhet kunna vistas ute i samhället, blott de vore steriliserade. Det vore för den skull — såsom riksdagen i sin skrivelse framhållit — synnerligen önskvärt, att det bleve tillåtet att sterilisera sinnesslöa på begäran av vederbörande förmyndare, närmaste anhörig eller kommunala myndighet.

Vad de sinnessjuka beträffar, är saken icke lika enkel som ifråga om de sinnesslöa. Ty medan den sinnesslöes abnormitet är av bestående art, kan den sinnessjuka i mångt fall åter bli frisk; och, om också äktenskapsförbud gäller för den, som är sinnessjuk, är äktenskap tillåtet för den som kan styrka, att han tillfrisknat från sinnessjukdom. Vissa former av sinnessjukdom hava emellertid karaktären av obotlighet. Nu äro visserligen det stora flertalet obotligt sinnessjuka på grund av sjukdomens yttringar i behov av anstaltsvård. Åtskilliga av dem komma dock under årens lopp in i ett lugnare skede, så att utskrivning från sinnessjukhuset kan ifrågasättas. Innan den obotligt sinnessjuka återvänder till samhället, skulle det emellertid ofta vara lämpligt, att han först steriliserades. Detta gäller i synnerhet sådana, som äro gifta, då det visat sig att i dylika fall den äktenskapliga sammanlevnaden ofta fortsatt efter den sinnessjukes återvändande till hemmet och att denne också givit livet åt nya barn. Detta kan ju, fränsett graden av ärftlighet hos sinnessjukdomen, icke vara lämpligt, då en sinnessjuk ju är oförmögen att fullgöra föräldrakallet. Förutom kroniskt sinnessjuka, som äro

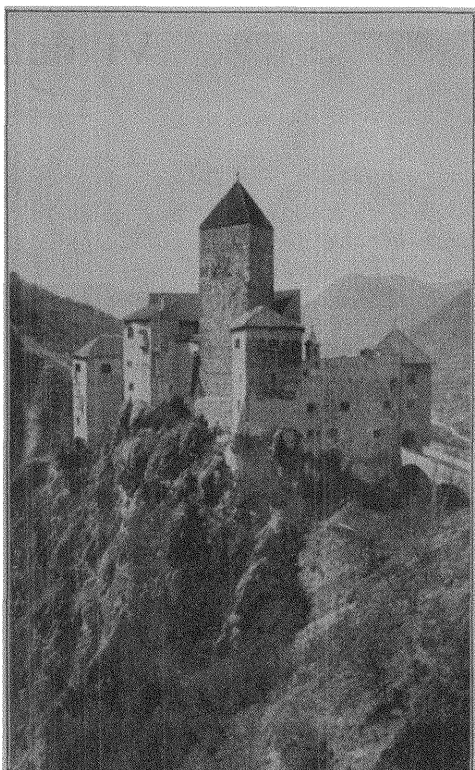
En förare över fjällvidderna.

obotliga, finnes det emellertid ännu en grupp av sinnessjuka, där sterilisering ävenledes kunde ifrågakomma, nämligen de periodiskt sinnessjuka — d. v. s. personer, hos vilka sinnessjukdomen uppträder den ena gången efter den andra, men vilka under intervallen mellan de olika sjukdomsperioderna kunna vara fullt normala — när det ju icke kan vara lämpligt, att det inom ett äktenskap, där den ena kontrahenten tidvis är sinnessjuk, födes några ytterligare barn. Då för övrigt just denna form av periodisk sinnessjukdom står på starkt ärftlig grund, borde därför även i dylikt fall sterilisering vara tillåten, därest vederbörande själv önskar operationen. När fråga är om en av kronisk obotlig sinnessjukdom lidande borde däremot, liksom ifråga om sinnesslöa, sterilisering kunna äga rum på begäran av vederbörande förmyndare, närmaste anhörig eller kommunala myndighet.

Vad nu är sagt, är i korthet innebörden av den framställning i frågan riksdagen beslutat. Som synes har riksdagen begränsat kravet på ett steriliseringsförfarande i rashygieniskt syfte att gälla endast sådana individer, för vilka äktenskapsförbud redan är stadgat i gällande lag. Genom att utskottet, som behandlade ärendet, inskränkte sig till att sålunda begära en steriliseringslag allenast såsom annex till äktenskapslagstiftningen med uppgift att göra här stadgat äktenskapsförbud effektivt, vanns full enighet, så att riksdagens beslut i frågan blev fattat utan någon opposition.

Som nämnts har det emellertid uttalats klander mot riksdagen för att den icke begärt en mera vidsträckt utredning i frågan. En sådan var också på tal under förhandlingarna i utskottet, därvid man särskilt syftade till dels alkoholisterna, dels vaneförbrytarna. Vad de kroniska alkoholisterna beträffar, stå de ju i rashygieniskt hänseende särskilt lågt, vartill kommer att alkoholisthemmen sannerligen icke äro någon lämplig miljö för barn att växa upp i. Alkoholismens kanske allra största skuldberda är det förråande inflytande den övar på familjelivet. Det är fullkomligt upprörande, hur ansvarslöst alkoholisterna taga det heliga föräldrakallet. Att icke heller en vaneförbrytares hem kan vara någon lämplig plats för barn att växa upp uti, ligger i sakens natur.

Överhuvudtaget vore det naturligtvis önskvärt, att barn icke sattes till världen av andra individer än sådana, som äro både intellektuellt och moraliskt fullmåligena. I sakens natur ligger emellertid, att det skulle vara mycket svårt att genomföra tvångssterilisering av stora grupper av individer, som dock icke äro psykiskt abnorma. Detta visar också tillfullo erfarenheten

En typisk borg för Brennerdalen.

från Amerika. Inom utskottet stannade man därför vid den ståndpunkten, att sterilisering av en psykiskt normal icke utan dennes medgivande skulle kunna ifrågasättas.

Det i pressen och särskilt i kvinnopressen ofta synliga klandret mot riksdagen i denna fråga gäller särskilt, att det icke begärdes utredning angående sterilisering av sedlighetsförbrytare. Denna fråga är emellertid alls icke så enkel, som man i allmänhet synes föreställa sig. För det första är det att märka, att, när kravet på sterilisering av sedlighetsförbrytare framställes, är detta krav synbarligen mindre dikterat av rashygieniska synpunkter, utan har man därvid framförallt tänkt sig åtgärden som ett led i brottslighetens bekämpande: med steriliseringen vill man förekomma sedlighetsförbrytelser. Häremot är först och främst att erinra, att den enkla vasektomin, vilken ju — såsom ovan framhållits —

icke har någon som helst inverkan på könsdriften eller på förmågan att tillfredsställa denna, för den skall också sakna varje betydelse som medel att förekomma sedlighetsbrott. Icke heller med kastrationen, en operation, vilken — som i det föregående nämnts — ofta medför svåra sjukdomssymtom, kan emellertid syftet att förhindra sedlighetsförbrytel-

ser vinnas. Om också förmågan till sexuellt umgänge efter kastring så småningom förminsкас och med årens lopp kanske helt upphör, så kvarstår dock hos den som vuxen kastrerade de sexuella fantasierna, själva lustan, enligt vad erfarenheten givit vid handen. Den, som visat abnorma tendenser på det sexuella området, såsom t. ex. åtrå efter småflickor, blir alltså icke botad härför genom kastrering. Detta ingrepp hindrar honom icke att begå så många våldtäktsförsök som helst mot småflickor, även om han icke kan fullborda sina avsikter. Och för att taga ett i pressen mycket uppmärksammat fall: lustmordet å Nyköpings hospital. Då en kastrering icke tager bort lustan, den perversa driften, hade ju själva mordet icke kunnat hindras genom att detta ingrepp företogs, om också det efter mordet begångna våldet därigenom omöjliggjorts. Man kommer således icke långt med kastrering vid bekämpandet av sedlighetsförbrytelser. Skola sådana förekommas, kräves det i allmänhet livslång internering av sedlighetsförbrytarna under betryggande former. En annan sak är, att det i humanitetens intresse med rätta kan fordras, att en internerad sedlighetsförbrytare skall ha rätt att bli kastrerad, när han så begär för att få en lindring uti de obehag, den otillfredsställda, kroppsligt förnimbara könsdriften förorsakar honom. Denna synpunkt blev ock framförd under debatten i riksdagen. Det torde emellertid icke vara något hinder att det under utredningen tages upp även andra synpunkter än de i riksdagsskrivelsen preciserade.

K. m. t. har nu anbefallt medicinalstyrelsen att verkställa utredningen i fråga. Det är att hoppas, att riksdagen skall ställa sig lika välvillig till frågan, när den kommer tillbaka dit i form av ett utarbetat lagförslag.

Alfred Petré.

En Kristusbild på högfjällsängen.

Om farliga alkoholisters omhändertagande.

I Tidskrift för nykterhetsnämnderna nr 1—2 för i år, redogör överinspektören för sinnessjukvården, d:r Alfred Petrén, för lagen om tvångsinternering av för annans personliga säkerhet och liv farliga alkoholister.

Han påpekar hursom i Stockholm det finnes en mängd familjer, där hustrun och barnen leva i ständig fara för liv och lemmar och att före alkoholistlagens tillkomst det inte fanns några möjligheter att ingripa och skydda familjen mot sådana farliga alkoholister. I och med denna lags tillkomst finnes det nu dock möjligheter i det att bestämmelserna äro sådana att ingripande kan ske innan våldshandlingen begåtts. Vidare redogöres för hos vilka myndigheter anmälan skall ske och om undersökningar som göres före interneringen. Nykterhetsnämnderna ha härvid sig en viktig uppgift förelagd. De exempel på alkoholisters uppträdande inom hemmet som finnas införda äro betydande för nödvändigheten av denna lag och man har endast en känsla av att den bort komma till långt förut. De äro också betydande för den, man skulle nästan vilja säga, brottsliga tålmodighet hustrurna ha med sina försupna män. Ofta är det icke förr än barnen blivit stora som anmälan sker mot fäderna, då de fortfarande uppträda brutalt mot dem. Lagen är ju också ganska ny och icke så känd, det var först på hösten 1916 som den trädde i kraft och nykterhetsnämnderna kunde börja sin alkoholistvårdande verksamhet. Före alkoholistlagens tillkomst var det i Stockholm, skriver d:r Petrén, intet ovanligt, att dylika för omgivningen i sitt rusiga tillstånd livsfarliga alkoholister varpå jag anfört åtskilliga exempel, då polis tillkallats i anledning av något svårare uppträde, av denna myndighet blevo inremitterade till sinnessjukhus, sedan läkare utfärdat intyg om behovet av vård å sådant. Då emellertid blott ruset var över, några symptom å "sinnessjukdom" icke vidare voro för handen, utan det "sinnesförvirrade" uppträdandet uteslutande berott på alkoholverkan, måste, så snart detta blivit konstaterat, dessa under rus farliga alkoholister utan vidare återgivnas friheten. I och med den nya lagen har det emellertid blivit möjligt att få sådana personer tvångsinternerade å alkoholistanstalt under längre tid, första gången högst 1 år, vid recidiv högst 2 år. Att märka är dock, att detta icke gäller den, som under ett mera tillfälligt rus visar ett för omgivningen farligt uppträdande, men eljest plägar vara nykter och ordentlig, i det att denna lag aldrig är tillämplig på andra än sådana, som äro hemfallna åt dryckenskap. Emellertid är detta i regel med

Vi och vårt.

Funderingar.

Av Anna Pallin.

Jag läste en gång i en australisk tidskrift, att det på Nya Zeeland öppnats en skola för blivande fäder och mödrar. En makalös idé! "Det ska vara i Australien, i det framtidslandet, som något sådant skall kunna gå för sig. Här i Europa skulle de bara skratta åt ett dylikt förslag", tänkte jag då. Men det är femton år sedan. Tiderna ha förändrats och Europa med dem. Även vi ha gått framåt. Rashygien och rasbiologi äro ämnen på dagordningen också här. Staterna ha fått upp ögonen inte blott för att man kan, utan att man också bör göra något för att renodla och förädla den mänskliga rasen. Och vetenskapsmän i de flesta länder arbeta på det rasbiologiska problemet. Men alla problem bottna ytterst i individen. Och för var och en av oss är dock den viktigaste frågan: Vad kan individen göra? Gör individen sitt yttersta?

Framför mig ligger ett par nummer av en internationell social-religiös tidskrift "The Herald of the Star", utgiven i England. Redaktören, mr. Krishnamurti, skriver i en av sina ledare följande:

"Över hela världen tyckas fäder och mödrar ha barn utan den minsta tanke på sina oerhörda plikter och sitt stora ansvar mot sina barn, utan att på något som helst sätt förbereda sig på att bli dugliga föräldrar. För att bli läkare, advokat, officer måste man gå igenom långa och besvärliga förberedelser, men vilket omaka och omoget par som helst, som råka förälska sig i varandra, tillåtas att sätta barn i världen och att taga på sig den heligaste av alla upp-

gifter i staten. Hela mänskligheten strävar efter att nå högsta möjliga mått av duglighet, men trots detta försumma vi föräldrauppfostran, vilken — om den sköttes riktigt — skulle mer än något annat bidra till rasens förädling."

Ord av detta slag ska man naturligtvis inte bara läsa, utan man bör gå och tänka över dem, gå tillbaka till dem, tills de bli en levande verklighet i en, som inspirerar till handling. Och när man verkligen tillägnat sig innebörden av dessa ord, fylls man av häpnad över, hur det kan förhålla sig så som där påpekas: till allt annat en lång förberedelse, till det viktigaste av allt — ingen förberedelse alls. Det enklaste av allt — att se till att vårt utsäde för det kommande året är gott — det försumma vi. Den enda förklaringen är, att vi sakna ansvarskänsla.

Mr. Krishnamurtis ord ha också sin tillämpning i fortsättningen. Ty samma slöhet i ansvarskänsla, som vi visa, när det gäller att sätta barn till världen, följer oss under hela deras uppväxttid. Varje individ, som födes i ett samhälle, har rättighet till ett gott hem, med ordentlig vård, närande föda och god uppfostran. Det är varje barns enkla, oavvisliga rättighet, samhällets första, mest primitiva skyldighet. Man behöver endast se in i några av de tusentals arbetarehemmen i Stockholm, där ett enda rum härbärgerar vuxna, halvvuxna och småbarn, familjemedlemmar och inneboende, för att förstå, hur långt vi äro från idealet — ett eget

dem som under rus äro farliga, då detta reaktionssätt gentemot alkohol i allmänhet är beroende på en genom långvarigt alkoholmissbruk åstadkommen skada å nervsystemet.

Vi tillåta oss här avtrycka ett exempel på sådan som internerats:

Ö., gift, 45 år, har på många år icke arbetat utan tillsammans med supkamrater suttit på kaféer och druckit såväl öl i stora kvantiteter som alla slag av spritdrycker; själv bränt brännvin, varför han haft tillgång därpå i obegränsad mängd; fast han därtill uppburit arbetslöshetsunderstöd (med 3:60 pr dag) har han dock ej försörjt vare sig familjen (vilken består av hustru och 3 barn) eller sig själv, men gjort förhållandena i hemmet olidliga genom sitt spritbegär och svåra ölsinne. Mot såväl hustrun som barnen har han under flera år varit synnerligen svår och brutal, varför trätor, slagsmål och uppträden hört till ordningen för dagen. Vårst utsatt för Ö:s råhet var hans äldste son, vilken är invalid; denne brukade han, då han var berusad — vilket han så gott som alltid var — misshandla och slå. Vid ett dylikt tillfälle körde Ö. ut sonen ur bostaden, i det han under sparkar och slag

formligen kastade honom ner för trapporna. Även har Ö. upprepade gånger hotat hustrun till livet. Sålunda hade han en kväll, då han som vanligt hemkom berusad, frågat efter yxan med utropet: "Jag tar gärna Långholmen, bara jag får klämma till dig, käringdjävul!" Då Ö. slutligen fann yxan, uppstod en vild brottning mellan makarna, varvid hustrun emellertid fick hjälp av sönerna, så att hon lyckades taga yxan från den rasande mannen. Enligt grannarnas intyg var Ö. en skräck för sin omgivning, icke allenast för hustru och barn, utan även för de närboende. Slutligen anmälde hustrun honom för nykterhetsnämnden, som efter att ha låtit undersöka förhållandena nästa dag gjorde framställning till överståthållareämbetet om hans intagning å alkoholistanstalt. Han blev därpå av polisen omhändertagen och fördd till rannsakningshäktet, varifrån han så på överståthållareämbetets beslut flyttades till statens alkoholistanstalt, där han ännu vistas.

D:r Petrén omtalar även, att vården å alkoholistanstalt för många betytt ett tillfrisknande och att de sedan fört ett nyktert liv.

gott hem för varje familj. Om vi hade ansvarskänsla gentemot våra barn, skulle denna driva oss att arbeta som aldrig förr för att skaffa dem deras rättigheter. Den skulle bli en kraft, som vällde upp inom oss och kom oss att förflytta berg. Meditera över Mr. Krishnamurtis ord, tills de bli en inspiration till handling.

Tänk över, vad som ligger uti uttrycket "goda hem". Staten — och det är vi! — tillkommer det att ordna förhållandena, så att det blir möjligt att skapa materiellt goda hem. Men individerna — och individerna endast — tillkommer det att se till att alla möjligheter utnyttjas och att dessa hem bli etiskt goda hem. Staten har brustit i sina förpliktelser. Men det är blott en droppe i havet i jämförelse med, vad vi — individerna — brustit i våra. Hur föga vi tillgodogjort oss, vad vi verkligen haft, hur litet vi gjort av det. Om vi, var och en av oss, satte spettet under vår egen närmaste sten och flyttade den, så skulle den uppväxande generationen snart förvandlas. Om vi hade ansvarskänsla gentemot våra barn, skulle denna driva oss att som aldrig förr utnyttja, vad vi redan ha, den skulle bli en kraft, som vällde upp inom oss och kom oss att förflytta berg.

Jag vill i det följande visa några möjligheter, som vi icke ha, men som vi böra skaffa oss för att leva ett människovärdigt liv och för att förverkliga det gentlemannaskap, vartill vi alla äro födda, samt några möjligheter, som vi ha, men ej utnyttja till det yttersta.

Anna Pallin.

Uppfostran måste sträva att göra sinnena finare och uppfattningen noggrannare för att sätta människorna i stånd att glädja sig åt lugna i stället för bjärta färger, åt behagfulla i stället för grova former, och att genom bekantskap med de bästa ting urskilja vad som är fint från vad som är simpelt.

Ruskin.

Skulptur av C. J. Allen.

En hälsning från Finland.

Under två veckor har jag varit nog lycklig att vara över i Finland. Vi ha ju hört, att det är ett mycket vackert land. Det är det också, kanske vackrare än man tror. Där finns nämligen så mycken orörd natur. Far man de långa sjöarna uppför, tycker man sig vila ut hos naturen själv, så tyst och långt borta är där från världens buller. Gör man en tur från Helsingfors, kommer man strax ut till havs. Ja, Finlands huvudstad ligger ju vid öppna havet. Från hamnen ser man det blåna.

Det är emellertid icke bara skönhet som finns i Finland utan även en mängd välordnade inrättningar för sociala ändamål. En av dessa är Finlands utmärkta barntädgårdar, som i antal äro osedvanligt många i förhållande till folknumerären. Finland har ju och varit ett av de första länder, som infört detta utmärkta skydd för barn, vars mödrar äro borta på arbete. — Även Elanto, den stora kända Helsingforskooperationen, har infört barntädgårdar för barnen till hos dem anställda. Elanto har dessutom varit nog lycklig att kunna förvärva en hel ö till sin disposition för detta ändamål.

Minna Sillanpää, tillhörig socialde-

mokratiska arbetarepartiet, är anställd som inspektör för Elantos många restauranger, som har en omsättning av 18 miljoner mark om året och 400 anställda. Hon har också varit med om att bilda Elantorörelsen. Hon kom själv in från tjänarinneföreningens vilohem, som hon också har att göra med och där hon tillbringat sina semesterdagar, för att visa mig det verk hon varit med om att bygga upp. Huru mycket man än hört talas om dessa storartade anordningar, häpnar man dock.

Elantos butiker återfinnas överallt i Helsingfors och dess omgivning, stora ljusa och med en utpräglad trevlig stil över sig. Även de, som ej äro kooperatörer, få handla där och kunna även de mot uppvisande av sina kvitton få vara med om en viss utdelning. Elanto har vidare egna fabriker. De tillverka allt sitt bröd, såväl hårt och mjukt som småbröd och bakelser. Bageriet formligen skiner av snygghet och moderna anordningar. Elanto tillreder vidare sin korv själv samt har eget mejeri och svagdricksfabrik, bärtorkeri och konservfabrik. Den har hundra försäljningsbutiker och ettusen fyra hundra anställda i fabrikation och restauranger.

Endast ett smalt sund skiljer stranden, där fabriken äro belägna, från

Elantos egen holme. Ditut går deras egen motorbåt var eller varannan timme. Kl. 10 föras barnen ut, kl. 4 återvända de. Dessutom fara de anställda dit efter slutat dagsarbete och taga med sig matsäck, handarbeten och lektyr. För barnen finnas ett par lärarinnor anställda, som leka med dem och lär dem förfärdiga små handarbeten i känd barntädgårdsstil. Elanto fortsätter även det trädgårdsmästeri, som sedan gammalt är anlagt på ön, där barnen få hjälpa till så smått då och då med trädgårdsskötsel — allt i underhållande och pedagogiskt syfte.

Man fick verkligen det intrycket, då man var på denna ö, omsluten av friskt vatten och som stod till disposition för alla vid Elanto anställdas barn, att man såg in i framtidens land. Och så är det därtill så lyckligt, att denna provbild på paradiset redan är realiserad. Den finska arbetarörelsen har den största heder av Elanto, även om man ihågkommer, att Finland i allmänhet är Kooperationens förlovade land och att även några från andra partiet deltaga i styrelsen. Huvudsakligen är Elanto, en arbetarnas insats såväl för sig själva som för samhället i sin helhet.

Anna Lindhagen.

Strödda tankar om oss själva och vårt arbete.

Brev I.

Kära Märta!

Måste absolut delge dig en sak, som under den senaste tiden ständigt sysselsatt min tankar. Jag tycker vi kvinnor äro lite underliga ibland. Vid våra stora kvinnomöten och kongresser, ha vi som stående frågor på våra dagordningar kravet på lika lön för lika arbete samt frågan om värdesättningen av kvinnornas arbete i hemmen, men samtidigt som dessa krav framföras gå kvinnorna ute i de olika hemmen och bibringa sina söner en uppfostran, som lär dem se ner på allt kvinnligt arbete.

I stället för att lära barnen älska och ära allt hederligt arbete, så lär man dem, att det är under männens värdighet att utföra en del arbeten, som av ålder varit hänvisade till kvinnornas område. Hur många gånger kan man inte få höra en mor använda det uttrycket, när hon talar till sin son: det arbetet kan väl inte du utföra, du som är karl.

Och samtidigt förvåna vi oss över att den gifta kvinnans arbete i hemmet värderas så litet, att vi nästan säga som pojken, som efter att han hade uppräknat allt vad mamma gjorde, och för henne fått en längre arbetsdag än för alla de andra, ändå kom till den slutsatsen: "mamma har ingen lön, för hon arbetar inte".

Och inte nog med detta, vi se också många gånger mödrar, som formligen släpa ut sig för sina familjer, under det barnen, av båda könen, hållas från allt arbete i hemmet. Mödrarna tro, naivt nog, att de därigenom göra barnen en tjänst, vilket dock i stället blir, vad vi i dagligt tal bruka kalla det, en björntjänst. Ty genom dessa förhållanden, som jag här påpekat, så få människorna från barndomen en felaktig syn på arbetet, och när männen vant sig att betrakta kvinnornas arbete som mindrevärdigt, så kommer därav som en naturlig följd, att de även anse att det bör betalas sämre, även om det är precis samma arbete som det de själva utföra. Kvinnorna måste först lära sig att själva värdesätta sitt arbete på ett annat sätt än nu, och sedan måste de bibringa barnen denna uppfattning. Utan detta kunna vi aldrig nämnvärt, varken genom lagar, påbud eller långa resolutioner få dessa missförhållanden avhjälpta.

Kristina Engström i Höganäs 60 år.

Kristina Engström.

Den 28 juli fyller fru Kristina Engström 60 år. Fru Engström är en av de första kvinnor i Höganäs, som tog initiativ till bildande av Höganäs Socialdemokratiska Kvinnoförening, som bildades den 5 november 1900. Som ordförande har hon under det mesta av dessa 22 år arbetat med aldrig sviktande intresse för kvinnornas likställighet med mannen i såväl fackligt och politiskt hänseende som för upplysning. Begåvad med ett gott minne från svunna tider, är det med glädje hon ser vårt arbete krönt med framgång. För närvarande är hon, förutom v. ordf. i kvinnoklubben, v. sekr. i arbetarekommunen, kommunalfullmäktig samt i lokala bildningsutskottet.

När nu Kristina Engström går in i sitt 61 år, följer henne många hjärtliga lyckönskningar på vägen med förhoppning, att vi många år ännu få behålla henne till hjälp i kampen för våra drömmars ideal. H. O.

Tycker detta borde vara en fråga för våra kvinnoklubbar att ta upp, och borde den då formuleras: vad ha kvinnorna själva för skuld i att deras arbete mindrevärderas?

Kravet på samma utbildning som männen är ju också en fråga, som hänger samman med den föregående, och som av kvinnorna bör konsekvent genomdrivas.

Skulle vara tacksam för tankeutbyte i en del frågor och även angående arbetet inom våra kvinnoklubbar, och hoppas därför på några rader till svar i nästa nummer av vår tidning.

Med hjärtlig hälsning.

Din Malin.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Kamratmöte i Ronneby.

Blekinge socialdemokratiska kvinnoklubbar höllo söndagen den 2 juli kamratmöte i Ronneby under fru Bernh. Bengtssons ordförandeskap.

Mötet öppnades av Betty Andersson, som hälsade de inbjudna kamraterna välkomna.

Efter protokollsuppläsning vidtog diskussion över frågan: "Hur böra klubbarna arbeta för att vinna nya medlemmar"? Från hela Blekinge fick man härvid samma vittnesbörd konstaterat, nämligen det, att slöhet och rädslan för att anslutning till arbetarorganisationerna icke anses "fint" nog, i mycket hög grad behärskar kvinnorna, varför endast ett fåtal få hålla organisationsarbetet uppe, ofta under svåra förhållanden. Diskussionen fick utgöra svar på frågan.

Nästa fråga på dagordningen var: "Arbetarkvinnornas ställning vid kommande förbudsomröstning". Till inledare hade erhållits pastor Läckström, vilken i ett medryckande anförande påvisade spritdryckernas skadegörelse i hem och samhälle. Tal. undrade om arbetarhemmen ha råd att undvara de 200,000,000 kr., eller $\frac{2}{3}$ av alla spritpengar, vilka genom spritbruket dras från dessa hem. Vilken försakelse av mat och kläder blir icke härav följden, och hurudant blir icke samhället, när ej hemmen äro, vad de böra vara! Staten har icke rätt att på detta sätt skaffa sig inkomster.

Förbudsmotståndarna ha varit angelägna om att kringskära kvinnornas likvärdighet med männen vid förbudsomröstningen. Dessutom uppmanar man kvinnorna att skrinlägga sina känslor av harm mot spriten, utan tanke på, att detta är ett brott mot rättvisans alla fordringar, kvinnorna, som lidit så mycket av rusdrycksmissbruket. Talaren avslutade med att rikta en vädjan till kvinnorna att enigt arbeta för förbudet.

Pastor Läckström avtackades med en hjärtlig applåd, varpå följde en livlig diskussion och beslöts göra följande uttalande:

Mötet uttalar som sin enhälliga mening, att, då rusdryckerna äro arbetarhemmens värsta fiende, och då hustrun och barnen ofta få lida oerhört under mannens dryckenskap, kvinnorna, i så stor utsträckning som möjligt, arbeta för genomförandet av ett rusdrycksförbud.

Frågan "Kvinnorna och arbetarpressen" inleddes av fru Bengtsson, Karlshamn. Tal. började beklagande, att man ofta får höra, att det är hustruns skuld, att endast den borgerliga pressen hålles i många arbetarhem, men ansåg, att i de hem, där detta förekommer, den mera vidsynte mannen har skyldighet att stödja den tidning, som för arbetarklassens talan.

Mötet beslöt uttala en allvarlig maning till kvinnorna att tillse, att arbetarpressen finnes i hemmen, och, där förhållandena så kräva, mannen genom upplysning bibringar kvinnan insikt om nödvändigheten av att hålla och läsa sin egen tidning.

Fru Dyring, Karlskrona, inledde frågan: "Kooperation", betonande, hur viktig denna rörelse är i arbetarnas frigörelsekamp. I den

F:s NYA FABRIK.

Kooperativa Förbundets Margarinfabrik är landets modernaste

K. F:s Margarin framställes av de bästa råvaror — — — — —

K. F:s Margarin fyller de högsta anspråk — — — — —

K. F:s Margarin säljes endast i de Kooperativa föreningarna

Lazarol

Läka sår —
lindra smärtor

Lazarin

därefter förda diskussionen framhöllos kraftiga önskemål om anslutning till kooperativa rörelsen och icke endast anslutning utan att kvinnorna måtte bli verkliga kooperatörer.

Sista frågan var "Landstingsmannavalen". Även här var diskussionen livlig. Sedan fru Bernhardina Bengtsson lämnat redogörelse över en konferens i Stockholm med ombud från landets olika distrikt, avslöts det av den allra bästa stämning präglade mötet, med ett av kraftiga hurrarop åtföljt leve för Blekinge kvinnodistrikt.

B. A — n.

Kamratmöte i Ljusne.

Kamratmöte höll Ljusne-Ala soc.-dem. kvinnoklubb måndagen den 10 juli.

Inbjudna voro följande klubbar: Söderhamn, Bollnäs, Lottefors, Vallvik, Lervik och Stugsund.

Ljusne-klubbens ordf. hälsade de närvarande välkomna. Till ordf. valdes fru Inis Wikström och till sekr. fru Sigrid Schelin.

Första frågan på dagordningen var bildande av distrikt, inledd av fru Agnes Söderkvist från Västerås. Efter en ingående diskussion uttalade mötet sin anslutning till förslaget om bildandet av distrikt och valdes en interimsstyrelse, som skulle utarbeta förslag till stadgar och sända resp. klubbar och förbereda en konferens att hållas i Söderhamn i september, där frågan om distrikts bildande definitivt skall avgöras.

Därefter höll fru Söderkvist en instruktionskurs i klubbarbetet, som mottogs med stor tacksamhet.

Följde så diskussion om vad som var att göra med Lerviks-klubben, som på senaste tiden fört en tydande tillvaro, och beslutades att de närliggande klubbarna böra rycka upp klubben till fortsatt arbete för socialismen.

Solosång utfördes på ett förtjänstfullt sätt av fruarna Inis Wikström, Söderhamn, och Agnes Söderkvist, mottaget med stort bifall.

Ordf. tackade därefter fru Söderkvist för hennes insats för kvinnoklubben.

Nästa kamratmöte skall hållas i sept. och

(Forts. fr. sid. 5.)

sak. Och genom alla prövningar bevarade han till sin sista stund, då han lugnt avböjde en bindel för ögonen och själv ropade skjut! åt soldaterna, samma i djup, ödmjuk fromhet och självförnekande anspråkslöshet rotade, av intet jordiskt inflytande försvagade och rubbade lugn.

Passeier i juni 1922.

Linda Öberg.

uppdrops åt Söderhamns-klubben, att bestämma dag och plats där vi hoppas bildandet av distrikt skall bli verklighet.

Kaffe och smörgåsar serverades, varefter de besökande i omnibussar reste hem.

Avd:s kamrathälsning till alla klubbar.
Sigrid Schelin.

Samling den 27 augusti.

Över ovanstående ämne talade riksdagsledamoten fru Nelly Thüring den 6, 7 och 8 juli i Malmköping, Flen och Sparreholm. Föredragen voro anordnade av respektive platser kvinnoklubbar.

Fru Thüring uppehöll sig i början av föredraget vid L. F. U. F., den förening, som man vid dess start trodde ha helt andra syften än vad den nu i verkligheten visar sig ha. Talarinnan citerade en del av professor Lundstedts i pressen gjorda uttalanden samt gjorde en mycket saklig vidräkning med dessa. Redogjorde därpå för nykterhetsvännernas krav på rusdrycksförbud. Uppmanade såväl män som kvinnor att den 27 augusti möta upp vid valurnorna oavsett om de komma att rösta ja eller nej. Vi ha ej nu, yttrade tal., i vårt demokratiska land rätt att klaga över missförhållanden om vi uraktlåta att rösta (och detta gäller för övrigt vid alla val). Alla böra känna sitt ansvar och göra sin plikt, så att man vid denna folkomröstning kan uttröna hela folkets mening. Minoriteten får därefter böja sig för majoritetens önskan i vilken riktning denna än kommer att gå. Tal. hoppades dock att Sverges kvinnor nu skulle visa att de voro en faktor att räkna med. En mor kan ej, om hon nu uraktlåter att rösta, sedan beklaga sig över om hennes barn hemfalla åt rusdrycksmissbruk. Tal. påvisade att rusdrycker alltid äro till skada. Varför skulle vi då ej kunna offra detta som vi veta skadar våra medmänniskor. Vi måste frigöra oss från själviskheten och tänka på att hela mänskligheten är en enda stor familj, som har samma ursprung och vandrar mot samma mål. Genom att undanröjda orsakerna till det onda hjälpa vi kommande generationer framåt och uppåt på utvecklingens bana.

Fru Thürings föredrag, som framfördes på ett medryckande sätt, åhördes med stort intresse och belönades på samtliga platser med livliga applåder.

Som synes av ovanstående finnes det soc.-dem. kvinnoklubbar, där full enighet kan uppnås i förbudsfrågan, där man vågar slå ett slag för ideal och där man ännu håller fast vid partiprogrammet, även då det gäller nykterhetsfrågan.

A — a.

RUMFORD

BAKPULVER

NUTIDENS FÖRNÄMSTA

Från Nykroppa.

Nykroppa soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte lördagen den 18 mars. Års- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes. Av dessa framgick att inkomster och utgifter balanserat på 865 kr. Till styrelse för 1922 valdes fruarna Hanna Bratt, Hulda Edman och Ruth Gladh samt fröknarna Hedvig Thor och Elin Dalström. Styrelsesuppleanter: fruarna Hedvig Sundelin och Viktoria Bergström. Revisorer: fruarna Lilly Rydén, Emma Viklund och Hilda Jansson. Av styrelseberättelsen framgick att ett offentligt möte har hållits med föredrag av fru Marta Larsson från Malmö. Vidare har en fest till förmån för de arbetslösa hållits, vilket tillsammans med på listor och av olika föreningar inbringade omkring 400 kr., vilka fördelades bland de mest behövande i samhället. I 1921 års valrörelse har klubben deltagit.

Efter årsmötet vidtog kaffefest till vilken inbjudits medlemmarnas familjer. Vidare förekom musik, uppläsning m. m., vilket allt mottogs med stort bifall av de närvarande.
Styrelsen.

Från Forshaga.

Forshaga soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte den 3 mars 1922. Års- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes. Av den senare framgick att inkomster och utgifter balanserat på en summa av kr. 719:30. Mötet beviljade styrelsen i enlighet med revisorernas förslag full och tacksam ansvarsfrihet. Till styrelse för år 1922 utsågos fru Beda Bergkvist, ordf., fru Selma Schröder, vice ordf. och korresponderande sekreterare, fru Maria Eklöv, sekr., fru Elin Norbäck, vice sekr., och fru Elin Larsson, kassör och kommissionär för Morgonbris. Till revisorer utsågos fruarna Hildur Bergkvist, Fina Berggren och Agnes Nilsson. Under året ha hållits 11 ordinarie och 1 extra möte. Även har klubben hållit ett offentligt möte med fru Marta Larsson, Malmö, som talare, och två möten tillsammans med samarbetskommittén, på vilka fröken Christensson, Hälsingborg, talade samt ett samkvämsmöte tillsammans med arbetarekommunen, där fru Hulda Flood och fröken Alma Svensson från Karlstad medverkade.

Klubben representerades vid distriktskonferensen i Karlstad med två ombud och vid de värländska kvinnornas nykterhetsmöte i Karlstad med två ombud.

Som under det gångna året klubben ej gjort något vidare uppsving utan medlemsantalet sorgligt nog sjunkit, så vilja vi mana medlemmarna till ett mera intensivt arbete för klubben, så att dess verksamhet blir för-

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan **33**
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

stadd och vi åter kunna samla kvinnorna inom densamma till arbete för våra idéer.
Med parthälsning till klubbar landet runt.

För Forshaga soc.-dem. kvinnoklubb:
Korresp. sekr.

Från Skivarp.

Skivarps soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt första årsmöte den 12 februari 1922. Klubben har under sin tillvaro, alltså sedan den 19 april 1921, hållit 10 ordinarie och 3 extra möten. Inkomster och utgifter balanserade på kr. 320:43. Styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet. Till styrelse för år 1922 återvaldes fruarna Elna Nilsson, ordf., Berta Lundgren, v. ordf., Nanny Nilsson, kassör, samt nyvaldes fröknarna Inez Morin, sekr., och Ellen Nilsson, v. sekr. Medlemsantalet var vid årets slut 14.

Av Morgonbris har vår kommissionär sålt 300 ex., dessutom ha klubbmedlemmarna under agitation till höstens riksdagsmannaval spritt broschyrer av Nelly Thüring.

Klubben har deltagit i instruktionsmöten i Landskrona och Trälleborg, vilka möten ha varit anordnade av distriktets styrelse. Tillsammans med arbetarekommunen på platsen hade klubben anordnat en fest den 3-4 sept., som inbringade ett netto åt klubben på kr. 238:32.

Med hälsning till klubbarna landet runt från Skivarps soc.-dem. kvinnoklubb.

E. N.—n.

Från Katrineholm.

Katrineholms soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte måndagen den 6 mars. Klubben har under året hållit 12 ord. möten, därav 1 i Folkets park. Styrelsen har varit samlad till 13 sammanträden. Medlemsantalet var vid årets slut 25. Kvarstående i styrelsen äro: fruarna Malin Dahl, Agnes Pettersson och Mathilda Svahn, och nyvaldes fruarna Lisa Eriksson och Gerda Findhé. Till suppl. valdes fruarna Bertha Larsson och Ester Andersson. Revisorer blevo fröknarna Hedvig Carlsson och Britta Wedin, båda omvalda. Av Morgonbris har försålts 500 ex. Under valtiden deltog klubben i arbetarkommunens valagitation, varvid bedrevs husagitation och spreds broschyrer och annan vallitteratur. Till valen hölls ett föredrag med fru Karin Branting som talarinna. Klubben har vid flera tillfällen varit inbjuden till diskussionsmöten med soc.-dem. ungdomsklubben, och har även ungdomsklubben varit inbjuden till oss, varvid olika ämnen diskuterats.

I betraktande av vår stad med så många arbetarkvinnor är det beklagligt att så få

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

Stockholms stads, Stockholms o. Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. Fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör Fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 4:de måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.
Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.
Styrelsen.

förstå sammanslutningens makt, utan stå likgiltiga inför tidens stora frågor. Men med den lilla kärntrupp som finns kvar, hoppas vi dock att klubben må gå ljusare tider till mötes. Med hälsning till klubbar landet runt från Katrineholms soc.-dem. kvinnoklubb!

M. D. I.

Kommissionärer!

Den kommissionär, som den 3/7 insände till exp. kr. 20:20, torde uppgiva namn och adress med snaraste, då detta alldeles saknas på postanvisningen. Övriga kommissionärer uppmanas att å postanvisningarna alltid utsätta tydligt namn och adress samt vad penningarna äro avsedda till.

Expeditionen.

(Forts. fr. sid. 3.

Tanken, att de olika individerna vöro ansvariga för varandra och att de därför borde hjälpa och stödja varandra och så tillsammans arbeta på sin skolas höjande, den tanken var en av skolans livsprinciper, och de nämnda mötena vöro av stor betydelse för densammas utveckling.

Malmö i maj 1922.

Matilda Holmgren.

En härlig sommar dryck!

Björnbär Körsbär
Hallon

garanteras tillverkade endast
av fruktsaft och socker.

Finnes i de flesta speceri- & matvaruaffärer.

A.-B. TH. WINBORG & C:o,
Stockholm Sö.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.
Ordf. fru Elin Magnusson, Timmermansgatan 40, 3 tr., Stockholm.
Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m. & lokalen Upplandsg. 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten).
Uppbörd och inskrivning varje möte.
Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 3:dje onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. St. Eriksgatan 21.
Ordf. Hildegard Ström, Bergsgatan 27, 1 tr. 6. g.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.
Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m.
Ordf. fru Anna Fors, Villorna, Billesholms gruva.
Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.
Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb har möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.
Styrelsen.

Höganäs soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden. Ordf. fru Helen Olsson, Föreningsgatan, Höganäs.

Ludvika soc.-dem. kvinnoklubb håller sina möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 1/9 i Folkets Hus' B-sal.
Styrelsen.

Skivarps soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte andra söndagen i varje månad kl. 1.30 e. m. i Folkets Hus, Skivarp. Nya medlemmar vinna inträde.
Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.
Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.
Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus, Tumba.
Styrelsen.

Konsumtionsföreningen Stockholm m. o.